

2.8

ALAVIESKAN KUNNAN VESIHUOLTOLAITOKSEN TOIMINTAKERTOMUS 2024

Vesihuoltolaitos käsittää vesilaitoksen ja viemärlaitoksen.

1. YLEISTÄ

Tehtävä

Alavieskan kunnan vesihuoltolaitoksen tehtävänä on huolehtia vesihuoltolain mukaisesti toiminta-alueensa vesihuollosta, joka sisältää veden johtamisen talousvetenä käytettäväksi sekä jätevesien pois johtamisen.

Toiminta-ajatus

Vesihuoltolaitoksen tehtävänä on toimittaa kuluttajien käyttöön mahdollisimman häiriöttömästi Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen 683/2017 mukaista talousveden laatuvaatimukset ja laatutavoitteet täyttävää talousvettä. Vesihuoltolaitoksen tehtävänä on myös jäteveden vastaanotto ja poisjohtaminen ilman ympäristöhaittoja.

Toimielimet

Vesihuoltolaitosta johtaa ja valvoo Alavieskan tekninen lautakunta.

2. ORGANISAATIO JA TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Vesihuoltolaitos toimii omana tulosityksikkönään vuodesta 2020 lähtien. Henkilöstöön kuuluu tekninen johtaja, asiakaspalveluvastaava ja kaksi vesihuoltotyöntekijää, työntekijät huolehtivat myös kunnan teknisen toimen muista työtehtävistä. Asiakaspalvelusta vastaa tekninen johtaja sekä asiakaspalveluvastaava. Laskutuspalvelua hoitaa asiakaspalveluvastaava.

Vesihuoltotyöntekijöiden toimenkuvaan kuuluvat Alavieskan alavesisäiliön, Taluskylän alavesisäiliön, Kähtävän ja Kortteen paineenkorottamoiden sekä Merijärven ja Metsäkylän mittakaivojen käyttö- ja kunnossapitotehtävät, vesijohtoverkoston ja viemäriverkoston käyttö- ja kunnossapitotehtävät sekä vesimittareiden toimittaminen, asennus ja luenta.

Vesihuoltolaitoksen ja kiinteistönhoidon päivystys on hoidettu työajan ulkopuolella klo 15:30 – 7:00 yhteispäivystyksenä, jolloin päivystysvuorossa oleva työntekijä vastaa yksin samalla kummankin toimialueen päivystyksestä ja hälyttää tarvittaessa lisävoimia. Päivystäjä vastaa numerosta 044 5395 295. Yhteystiedot ovat myös kunnan www-sivuilla www.alavieska.fi.

Vesihuoltolaitoksen toiminta-alue sijaitsee Alavieskan kunnan alueella. Asemakaava-alueella asukkaat kuuluvat myös viemäroinnin piiriin. Toiminta-alueella asuu noin 2500 asukasta.

3. TALOUSVESILAITOS

3.1 Valvonta ja valvontatutkimusohjelma

Terveydensuojelulain (763/1994) 5 luvussa määritellään talousvesi ja mikä ei ole talousvettä. Talousvettä käytetään juomavetenä ja erilaisiin kotitaloustarkoituksiin sekä erityisesti maataloudessa. Laissa säädetään myös talousveden laadusta ja valvonnasta. Talousvetenä käytettävän veden on oltava terveydelle haitatonta ja tarkoitukseensa soveltuvaa. Veden käsittelyssä tai jakelussa käytetyistä aineista tai laitteissa käytetyistä materiaaleista ei saa joutua talousveteen epäpuhtauksia suurempia määriä, kuin niiden käyttötarkoituksen mukaan on tarpeellista, eivätkä ne saa vaarantaa talousveden laatuvaatimusten täyttymistä.

Muita veden laatuun ja valvontaan liittyviä säädöksiä on terveydensuojelulain muutoksessa (441/2000), terveydensuojeluasetuksessa (1280/1994) sekä säteilylaissa (592/1991). Veden laadun ja valvontatutkimusohjelman tulee täyttää sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen 683/2017 mukaiset vaatimukset. Vesihuollon työntekijöiltä ja esimiehiltä vaaditaan voimassa olevat Valviran vesityökorttikoulutukset vesilaitoksessa ja vesijohtoverkostossa tapahtuvaan työskentelyyn.

Alavieskan kunnan vesihuoltolaitoksen valvontatutkimusohjelma on uusittu vuonna 2021 ja otettu käyttöön vuoden 2022 alusta. Tutkimusohjelman päivittäminen aloitettiin vuonna 2020 ja päivitetty ohjelma oli valmiina marraskuussa 2021. Ohjelman päivitti Ramboll Oy. Ohjelma päivitetään viiden vuoden välein. Veden laatua seurataan näytteenotto-ohjelman mukaan. Vesinäytteet otetaan viidestä ennalta määrätystä kohteesta. Talousveden laadun valvonnan pääpaino on viranomaistarkkailussa. Verkostovesien näytteet otetaan alavesisäiliöiltä. Terveysvalvonta ottaa molemmat sekä käyttötarkkailu- että viranomaisvalvontanäytteet.

Käyttötarkkailuun kuuluvat laitoksen huolto- ja tarkkailutoimenpiteet kuten toiminnallinen tarkkailu, jakeluverkoston kunnon tarkkailu sekä käyttäjien tyytyväisyyden arviointi. Huolto- ja tarkkailutoimenpiteet kirjataan laitosten käyttöpäiväkirjaan. Vesinäytteiden tutkimustulokset arkistoidaan. Näytteenottojen lisäksi vesilaitokselle tehdään valvontasuunnitelman mukainen tarkastus joka toinen vuosi. Viimeisin tarkastus on tehty vuonna 2024 joulukuussa.

Tutkimuslaitoksen kemisti määrittää vesinäytteen mikrobiologiset määritykset ja fyysikaalis-kemialliset määritykset. Mikrobiologiset määritykset ilmaisevat terveydelle haitallisten bakteerin määrän ja fyysikaalis-kemialliset määritykset kemiallisten aineiden pitoisuudet vesilitrassa milli- tai mikrogrammoina eli tuhannesosa- tai miljoonasogrammoina. Näiden lisäksi vedestä tutkitaan haju, maku, happamuus, sähkönjohtavuus, torjunta-aineet ja väriluku. Näille kaikille määrityksille on annettu raja-arvot (STM 1352/2015).

3.1.1 Veden laatu vuonna 2024

Vuonna 2024 Alavieskan kunnan vesinäytteiden laadun on tarkastanut Ylivieskan yhteistoiminta-alueen ympäristöterveysviranomaisen. Vesinäytteet täyttivät tutkituilta ominaisuuksiltaan asetetut laatuvaatimukset ja laatuavoitteet. Niissä ominaisuuksissa, joille ei asetettu raja-arvoja, ei todettu epätavallisia muutoksia. Vedessä ei ollut

koliformisia bakteereita eikä escheria coli -bakteereita. Alavieskan veden happamuus oli keskimäärin 7,95 pH. Happamuutta valvotaan säännöllisellä tarkkailulla. Talousvesi desinfioidaan ultraviolettivalolla Alavieskan alavesisäiliöillä sekä Taluskylän alavesisäiliöllä.

3.2 Veden hankinta

Alavieskan talousveden toimittaa osakaskuntien omistama tukkuvesiyhtiö Vesikolmio Oy. Vesikolmio Oy:n runkojohto kulkee Alavieskan läpi. Alavieskaan on mahdollista ottaa talousvettä joko Ylivieskan suunnalta tai vaihtoehtoisesti Kalajoen suunnalta. Alavieskalla ei ole omaa vedenottamoita. Vuonna 2024 Alavieskaan toimitettiin 216883 m³ talousvettä, josta vuotovedeksi meni 53296 m³. Alavieskaan toimitettu vesi on puhdasta pohjavettä, joka käsitellään kalkkikivellä sekä desinfioidaan UV-sterilisaattorilla pohjavesipumppaamoissa, lisäkemikaaleja ei käytetä.

3.3 Veden käsittely ja jakelu

Alavieskaan tuleva talousvesi desinfioidaan UV-sterilisaattorilla alavesisäiliölaitoksissa. Lisäksi kunnan alueella verkoston painetta pidetään yllä paineenkorottamoilla, jotta saadaan kompensoitua verkostosta ja korkeuseroista aiheutuvat painehäviöt. Talousvesiverkoston painetta ja virtaamia seurataan jatkuvasti reaaliaikaisesti valvomosta käsin. Alavieska otti käyttöönsä uudenaikaisen valvomon vuonna 2020. Alavieskan vesilaitosten automaatiota uusittiin ja kehitettiin edelleen vuonna 2024, samalla valvomon toimintavarmuutta ja säädettävyyttä lisättiin uusimalla ohjainlogiikoita ja uusimalla valvomo-ohjelmistoa. Vuonna 2024 erityisesti kyberturvallisuutta parannettiin.

3.4 Verkosto

Vesijohtoverkoston pituus on Alavieskassa 213 km, joka on muoviputkea. Verkosto on rakennettu pääosin 1970- ja 1980-luvuilla. Verkostossa on ollut 6 vuotoa vuoden 2024 aikana. Vuonna 2024 vuotovesiprosentti oli 25 %. Vuonna 2024 vuotokohteet vähenivät 50 % edelliseen vuoteen verrattuna, mutta olivat hankalammin löydettävissä ja pidempiaikaisia. Lisäsaneerauskohteita tullaankin kartoittamaan edelleen vuoden 2025 aikana.

Verkostoa ei laajennettu vuonna 2024. Suurimpana yksittäisenä projektina uusittiin alavesisäiliöiden putkituksia pesujen yhteydessä.

Vesimittareita on vaihdettu edelleen etäluettavaan Kamstrup Oy:n toimittamiin mittareihin suunnitelman mukaisesti, tämä tuo tehokkuutta laskutusprosessiin. Tulevina vuosina mittareiden vaihtoa jatketaan, jotta jatkossa suurin osa mittareista olisi etäluettavia ja ennakkolaskutus vähenee. Yhteensä etäluettavia mittareita on nyt vaihdettu 865 kpl ja kokonaisuudessaan talousvesiasiakkaita on vesihuoltolaitoksen alueella 1355 kpl.

4. VIEMÄRILAITOS

Alavieskan kunnalla oli aiemmin Eskolantien päässä oma jätevedenpuhdistamo. Kun Alavieska liittyi Vesikolmion keskuspuhdistamoon, niin Alavieskan puhdistamo purettiin ja paikalle rakennettiin tasausallas ja jäteveden siirtopumppaamo. Edelleen Alavieska

liitettiin vuonna 2018 Vesikolmion rakentamaan siirtoviemäriin, joka rakennettiin Alavieskan pohjoispuolelle. Molemmat siirtolinjat ovat yhä käytössä vuonna 2024.

4.1 Jäteveden käsittely ja lietteiden vastaanotto

Kotitalouksien sako- ja umpikaivoliete toimitetaan yksityisasiakkaiden toimesta pumpputautolla Vesikolmion siirtolinjapumppaamoon Akannevalle, jossa liete välpätään ja pumpataan eteenpäin siirtoviemäriin.

4.2 Jäteveden johtaminen ja verkosto

Viemäriverkoston pituus toiminta-alueella on noin 17 km. Putkimateriaali on pääasiassa muovia. Betoniviemärit on saneerattu pätkäsujutuksella. Viemärivesi ja yhdyskuntalietteet toimitetaan siirtoviemäriä pitkin Vesikolmion Kalajoen keskuspuhdistamolle. Vesikolmion puhdistamolle johdettiin 175 208 m³ jätevettä Alavieskasta vuonna 2024, mikä on 45 966 m³ vähemmän kuin vuonna 2023. Viemäriverkoston saneerausta jatkettiin kuvauksissa löytyneiden puutteiden korjaamiseksi. Lisäksi saatiin valmiiksi VUOVE-tutkimus, joka osoitti suurimpia vuotokohtia verkostossa etenkin kiinteistöliittymissä. Vuoden 2024 aikana korjattiin löydösten johdosta kaivoja ja viemäriinjastoa, lisäksi uusittiin asiakasliittymiä tarpeen mukaan.

5. TOIMINNALLISET TUNNUSLUVUT

Talousvesi	Tot 2024
Veden osto m ³	283 079
Veden myynti Merijärvelle	16 024
Veden myynti Vesiosuuskunta Valkeavedelle	50 172
Veden myynti kunnan alueella m ³	163 587
Vuotovesiprosentti %	25
Jätevesi	
Käsittelyyn toimitettu jätevesi m ³	175 208
Laskutettu jätevesi m ³	43 665
Vuotovesiprosentti %	75
Henkilöstön lukumäärä	2

6. VESIHUOLTOLAITOKSEN TALOUSARVION TOTEUMA

	tilinpäätös 2023	tilinpäätös 2024	Talousarvio + muutokset	Käyttö-%
Myyntituotot	545 332	559 513	524 500	107
Muut toimintatuotot	6 623	2 341	340	689
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	551 955	561 854	524 840	107
Henkilöstökulut	-87 037	-91 029	-99 793	91
Palvelujen ostot	-397 911	-364 047	-309 546	118
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-203 913	-211 231	-204 260	103
Muut toimintakulut	-6 520	-4 956	-6 085	81
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-695 380	-671 263	-619 684	108
Poistot ja arvonalentumiset	-35 805	-38 053	-38 256	99
TILIKAUDEN TULOS	-177 460	-146 719	-133 100	110

7. UUDET LIITTYMÄT TOIMINTAVUODEN AIKANA

Toimintavuoden 2024 aikana uusia liittymiä tuli seuraavasti:

Talovesiliittymä: 1

Jätevesiliittymä: 0

Siirtoviemäri liittymä: 1

8. KÄYTTÖVEDEN JA JÄTEVEDEN LIITTYMIS- JA KÄYTTÖMAKSUT VUONNA 2024

Liittymismaksu talusvedelle on vuoden 2018 kunnanvaltuuston päätöksen mukaisesti ollut uusille omakotirakentajille ilmainen vuonna 2024.

Liittymismaksu keskimäärin €/vesi	Liittymismaksu €/viemärointi kaava-alue	Liittymismaksu €/viemärointi toiminta alue ul- kopuolella	Liittymismaksu yh- teensä keskimäärin €
1100	1009	5000	2109

Rakennusaikaisesta vedestä ei peritä maksua.

Käyttömaksut 2024

Asuinkiinteistöt ja niihin vesihuollon suhteen rinnastettavat kiinteistöt:

Vesi €/m ³ (alv 0 %)	Vesi €/m ³ (sis. alv)	Jätevesi €/m ³ (alv 0 %)	Jätevesi €/m ³ (sis. alv)
1,27	1,57	3,66	4,54

Lisäksi vesimittarimaksua veloitetaan talousvedelle ja jätevedelle seuraavasti, kun

Talousvedelle		
vesimittarin koko on	≤ 6 m ³	8.58 €/mittari/kk, sis. alv 24 %
vesimittarin koko on	> 6 m ³	40.79 € /mittari/kk, sis. alv 24 %
Jätevedelle		
vesimittarin koko on	≤ 6 m ³	5.87 €/mittari/kk, sis. alv 24 %
vesimittarin koko on	> 6 m ³	11.77 €/mittari/kk, sis. alv 24 %

Muut maksut

Perintäkulut	5,00 € sis. alv
Vesimittarin luentamaksu	23,00 € sis. alv
Tarkistusmaksu	75,00 € sis. alv
Talovennttiin avaus tai sulku	60,00 € sis. alv